

-

כתב הרמב"ם בריש הל' חנוכה (הל' מגילה וחנוכה פ"ג ה"א); בבית שני, כשמלכי יון גזרו גזרות על ישראל, ובטלו דתם, ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות; **ופשטו ידם בממונם** ובבנותיהם, ונכנסו להיכל, ופרצו בו פרצות, וטמאו הטהרות וכו' – ויש לדקדק בדבריו שכתב שמלכי יון מלבד גזירותיהם שלא לעסוק בתורה ומצוות והגזירה על בנות ישראל וטהרת ההיכל, שכל הדברים האלו נזכרו בחז"ל, עוד הוסיף שכמו כן גזלו היונים את ממון ישראל, דבר שלכאורה לא נזכר בדברי חז"ל להדיא, ועוד אפשר לדייק בדבריו שלא אמר שגזלו או חמסו את ישראל אלא 'שפשטו ידם בממונם' וצ"ב הלשון של פשיטות יד לכאן.

במדרש, הובא בכמה ספרי קודש, הדודאים נתנו ריח זה ראובן ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה על פתח הבית וצ"ב קישור שני הדברים ולמה ראובן נזכר דוקא בענין הדודאים בשייכות למצות נר חנוכה. וי"ל עפ"י"מ שכתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל (פרי צדיק, חג הפסח עה"כ תורי זהב) לפרש דברי חז"ל (סנהדרין צט:) עה"כ (בראשית ל, יד) וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה אמר רבא בר' יצחק אמר רב מכאן לצדיקים שאין פושטין ידיהן בגזל. והקשה בפרי צדיק דמאי רבותיה איכא בזה שצדיקים נזהרים מן הגזל, פשיטא דמי שגזל נקרא רשע, ובוודאי שהיה ראובן נזהר מן הגזל.

ומבאר שם רבי צדוק הכהן ע"ד מה שמבואר מדברי הרה"ק מהרמ"מ מרימינוב זצוק"ל על מה שנאמר בעקידת יצחק 'ויקח את המאכלת' שכל האיברים של אאע"ה נתקדשו לעשות מעצמם רצון השי"ת ולכן בכל פעולות שעשה אברהם אבינו לא היה צריך התאמצות לזה, אבל בלקיחת המאכלת כיון שבאמת לא היה רצון השי"ת שישחוט את יצחק לכן הצריך 'ליקח את המאכלת' דהיינו לעשות הפעולה בעצמו ולא נעשה מאליה כמו בכל שאר הפעולות שעשה. ובה ביאר בפרי צדיק שהצדיקים בוודאי שאינם גוזלים וחומסים ח"ו וזה מילתא דפשיטא, אלא שחז"ל דרשו 'שאיין פושטין ידיהן בגזל' הכוונה שהם מקדשים את רמ"ח איבריהם כ"כ שאף הידים מעצמם לא יתפשטו על דבר שיש בה נדנד של גזל וכמ"ש רגלי חסידיו ישמור.

והוסיף בזה שם לפרש את דברי חז"ל (חולין צ"א) שיעקב אבינו חזר על פכים קטנים מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם וכל כך למה לפי שאין פושטין ידיהן בגזל. דהיינו כמו שביאר שלפי שהצדיקים זוכים לזה שאף ידיהם לא יפשטו מעצמם בגזל, נמצא שכל מה שיש לצדיקים הם הדברים שהשפיעו להם מן השמים במכוון, במדה במשקל ובמשורה "ומפני זה ממונם שמיוחד להם שנברא בשבילם חביב עליהם כ"כ עד שמסר יעקב אבינו ע"ה את נפשו עליהם ע"ד מה שסיפר רה"ק זצוק"ל ששמע מרבינו ר"ב מפשיסחא זצוק"ל שאמר בשם היהודי הקדוש זצוקללה"ה שדבר שיש לו שייכות לצדיק מחויב ליהנות ממנו אף במסירת נפשו עכתה"ק.

והנה איתא בספרים הק' (ש"ך על התורה ועוד) שהפכין קטנים עליהן חזר יעקב, היו הם פכים של שמן שבזה קיים את נדרו לאחר שחזר לבית קל ויצק שמן על המצבה שהקים, ומהפכים האלו נמשחו המשכן וכליו והכהנים, והוסיף בספר ברכת שמואל להגאון רא"ש קאדינובער זצ"ל בזה"ל: "והנה פשוט הוא בעיני שגם אותו הפך נתגלה ג"כ לבני חשמונאי שהיו חתום בחותמו של כהן גדול של אהרן הכהן דכתיב גביה זה לי לדורותיכם לעולם הבא, ובו הדליקו ח' ימים לפי צרכם"

ובזה נבוא אל המכוון, דבאמת כבר נתקשו בה קמאי על הנס של מציאת השמן על מה עשה ה', הלא טומאה הותרה בציבור והיה אפשר להם להדליק המנורה אף בשמן טמא, ולא עביד קוב"ה ניסא למגנא. וביארו שזה היה סיבה מהקב"ה להראות את חיבתו להכהנים הקדושים שמסרו נפשם על טהרת המקדש וקדושת הכהונה, ועשה בזה אות לטובה שימצאו פך שמן טהור שיקיימו את מצות הדלקת המנורה בטהרה ולא באופן של טומאה אע"פ שהותרה בציבור.

והנה הכהנים הקדושים החשמונאים היו צדיקים שזכו לזכך את רמ"ח איבריהם שיעשו בעצמם רצון קונם וחפץ צורם, וכן להיפך שיזהרו מדברים אסורים ולא יפשטו ידיהם בגזל, לעומת זה היוונים שלחמו נגדם היו רשעים גמורים, שאף שעיקר מלחמתם היתה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, אבל כשבאו בתוך מחנה ישראל 'פשטו ידם בממונם' להיפך ממעשה הצדיקים 'שאיין פושטים ידיהם בגזל', היו ידם מעצמם נפשטים לגזול ולחמוס ולכן דייק הרמב"ם בלשונו ולא כתב שגזלו אלא 'שפשטו ידם'.

והקב"ה מסר רשעים **ביד** צדיקים וזדים **ביד** עוסקי תורתך, דהיינו ע"י כח וזכות 'ידם' שנזדככו זכו לנצח את היוונים, ולכן הראה להם אות לטובה שמצאו את 'הפך שמן' שעליה מסר יעקב את נפשו, משום שהצדיקים חביב עליהם ממונם שמיוחד להם שנברא בשבילם וכדברי הכהן הגדול מלובלין זצ"ל, מדה כנגד מדה. וזהו כוונת המדרש, הדודאים נתנו ריח זה ראובן, שממעשה הדודאים למדו חז"ל את מעלת קדושת הצדיקים 'שאיין פושטים ידיהם בגזל' וכן הוא על פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה שאנו מדליקים לזכר הנס של מציאת הפך שנשאר מפכים הקטנים של יעקב אבינו ע"ה.